

THE ANNALS OF
Q. ENNIUS

EDITED
WITH INTRODUCTION
AND COMMENTARY
BY

OTTO SKUTSCH

CLARENDON PRESS · OXFORD
1985

LIBER I

- 1 (1) Musae, quae pedibus magnum pulsatis Olympum
**i
- 2 (5) somno leni placidoque reuinctus
**ii
- 3 (6) uisus Homerus adesse poeta
**iii
- **iv

*etsi praeterea tamen esse Acherusia templa
Ennius aeternis exponit uersibus edens,
122 quo neque permanent animae neque corpora nostra,
sed quaedam simulacra modis pallentia miris.
unde sibi exortam semper florentis Homeri
commemorati speciem lacrumas effundere salsas
coeppisse et rerum naturam expandere dicitis.*

122 permanent *Politianus*: permanent

- 4 (8) O pietas animi
**v
- 5 (69) desunt riuos camposque remanent
i Varro LL 7. 20 (RR 1. 1. 4); Serv. Aen. 11. 660 ii Fronto ad M. Caes. 4. 12. 4
(Caes. ad Front. 1. 4. 5; Front. ad Caes. 1. 5. 5) iii Cic. ac. 2. 51 (ibid. 88)
iv Lucr. 1. 120 sqq. v Cic. ac. 2. 88; Don. Ter. Eun. 560 vi Fest. 354-6;
Paul. 355
- 1 Musae *om. Serv. (praeter A Sang.)* pedibus *om. Serv. A Sang.* magnum *om. Serv.*
3 in somnis mihi *add. Col.* 5 desunt: destituunt *Scol.*: possis neque
deinde Officio desunt: riuos *egs* remanent: remant, e *Festi lemimate olim corr.*

- 6 (13) Quae dedit ipsa capit neque dispendi facit hilum
terra(que) corpus
**vii

- 8 (10) Oua parere solet genus pennis condecoratum,
Non animam. [et] post inde uenit diuinitus pullis
Ipsa anima
**viii

- 11 (15) memini me fieri pauom
**ix

**x
rotam uoluere per annos

- 12 (3) Latos (per) populos res atque poemata nostra
clara) cluebunt
xi

- 14 (17) Quom ueter occubuit Priamus sub Marte Pelasgo
**xii

- 15 (18) Doctus†que Anchisesque Venus quem pulcra dearum
Fari donauit, diuinum pectus habere
**xiii

vii Varro LL 5. 60; 5. 111; 9. 54 viii Varro LL 5. 59; Diom. 1. 383; Prisc. 2. 401;
500; 540 ix Charis. 1. 98; Don. Ter. And. 429; Phorm. 74; Ad. 106 x Serv.
Aen. 6. 748 xi Incert. de ult. syll. 4. 231 xii Prisc. 2. 97 (Ars anon. Bern. 8. 81)
xiii Probus Verg. buc. 6. 31 p. 336; Schol. Veron. Verg. Aen. 2. 687

6 que *add. Bergk* 7 deperit *pro* dederit *Varro* 5. 60 ipsa capit: ira caput *Varro*
9. 54 8 parere *F. Varronis* 9 et *Varronis est* 10 animam *F.* 11 meminit *me Char. N*
fieri *Ilberg, Vah.*: fieri 12 annali *Latos Ilberg*: nam *latos* per *add. Ilberg*:
annali *Perque Italos Havel* res atque: terrasque *Ilberg* 13 clara *add. Ilberg*
ante clara lacun. pos. Leo -bunt *Ian. Doussa*: -bant 14 Pelasgo *Prisc. cod. Bern.*
m. I; Ars anon. Bern. 15 doctusque *Anchisesque*: que *alt. om. cod. Bob. ap.*
Egriat. seruatus: doctus *Anchisa Schol. Veron.* pulchra dearum: pulcherrima diu
Schol. Veron. fari donauit: fata docet *Schol. Veron.*: fata docet fari *Bernays*
pectus habere: ut pectus haberet *Schol. Veron.*

Testi greci a supporto della prima lezione su Ennio

Iliade I 1-8

μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος
ούλομένην, ἣ μυρὶ Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε,
πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐαψεν
ἡρώων, αὐτοὺς δὲ ἐλώρια τεῦχε κύνεσσιν
οἰωνοῖσί τε πᾶσι, Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή,
ἔξ οὔ δὴ τὰ πρῶτα διαστήτην ἐρίσαντε
Ἄτρεΐδης τε ἄναξ ἀνδρῶν καὶ δῖος Ἀχιλλεύς.
τίς τ' ἄρ σφωε θεῶν ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι;

5

Esiodo, *Le opere e i giorni*, 1-2

μοῦσαι Πιερίηθεν ἀοιδῆσιν κλείουσαι
δεῦτε, Δί' ἐννέπετε, σφέτερον πατέρ' ὕμνείουσαι

- 199 (202) Quo uobis mentes, rectae quae stare solebant
Antehac, dementes sese flexere tua
**xv
- 201 (204) sed ego hic animo lamentor
xvi
- 202 (207) Orator sine pace redit regique refert rem
**xvii
- 203 (175) Tum cum corde suo diuom pater atque hominum rex
Effatur
xviii
- 205 (211) Vertitur interea caelum cum ingentibus signis
xix

LIBER VII

- 206 (213) Vorsibus quos olim Faunei uatesque caneabant
scripsere alii rem
**i
- 208 (215) [cum] neque Musarum scopulos
Nec dicti studiosus [quisquam erat] ante hunc
**i^a
- 210 (217) Nos ausi reserare
- xv Cic. sen. 16 xvi Don. Ter. Phorm. 821 xvii Varro LL 7. 41
xviii Macrobb. 6. 1. 10 xix Macrobb. 6. 1. 8
- i Cic. Brut. 71; 76; orat. 157; 171; diu. 1. 114; Varro LL 7. 36 (Serv. Dan. georg. 1. 11) (207); Quintil. 9. 4. 115; Orig. 4. 5 i^a Cic. Brut. 71; orat. 171
- 200 sese; se V² uia: ruina Q et recc. aliquot: uietae Scal.: uia Fruit., Lamb.: uiarum
Willeumier 201 sed OV; sed et RC; sed quid L 204 haec fatur Mue. 207
Faunei Vali: Fauni et Varro; Fauni cell. 208 cum Ciceroni trib. Sk.
quisquam erat Ciceroni trib. Sk.

- 211 (218) Nec quisquam sophiam, sapientia quae perhibetur,
In somnis uidit prius quam sam discere coepit
ii
- 213 (222) Quantis consiliis quantumque potesses in armis
**iii
- 214 (221) Poeni soliti suos sacrificare puellos
**iv
- 215 (265) Poeni stipendia pendunt
**v
- 216 (223) Appius indixit Carthaginiensibus bellum
**vi
- 217 (225) Vrserat huc nauim compulsam fluctibus pontus
vii
- 218 (230) Poste recumbite uestraque pectora pellite tonsis
viii
- 219 (231) Pone petunt, exim referunt ad pectora tonsas
*ix
- 220 (521) Corpore tartarino prognata Paluda uirago
Cui par imber et ignis, spiritus et grauis terra
*x

ii Fest. 432; Paul. 433 iii Ekkehart. (in cod. Sang. 621) ad Oros. hist. 4. 6. 21
iv Fest. 290; Paul. 291; Non. 158. 22 v Varro LL 5. 182 vi Cic. inu. 1. 27
vii Prisc. 2. 486 viii Fest. 488 ix Fest. 488; Paul. 489 x Probus Verg.
buc. 6. 31 p. 340H. (220-1); Varro LL 7. 37 (220); Fest. apogr. 494 (tartarino); Paul.
495

211 nec quisquam: nequisquam Paul. sophiam Scal.: philosophiam perhibetur:
peribetur 213 quantis: quantum is Stroux: quantum . . . is armis Mue.
214 Poeni soliti omi., diuis post suos add. Non.: diuis del. W. Richter: dis Poeni Mue.:
Poeni dis Hug: Poeni suos soliti dis Vah. 217 urserat Z: mulserat cell.
nauim GLK: nauem cell. conuulsam Mue. 218 uestraque: an postaque
(uostraque)? 220 corpora tartareo Probus Paluda (an paluda?): palude Probus